

OČ JDE

Úvaha nad 28. říjnem.

Je to den, který má ideovou a myšlenkovou náplň. Je to víc, než jen vzpomínka na obnovení samostatnosti. Je to mezník v dějinách, jejichž linie je překvapivě důsledná a vznešená.

Začaly před více než tisíci lety, když se slovanské kmeny od Černého moře dostaly až na území dnešních Čech, Moravy, Slezska a Slovenska. V IX. století už vytvořily říši Velkomoravskou, tehdy jeden z nejdůležitějších křesťanských států, o jehož spojenectví stála říše byzantská a jehož nepřítelem už tehdy byly germánské kmeny v Německu. Tato říše byla rozbita vpádem Maďarů a její východní část, Slovensko, zůstala po tisíc let pod jejich panstvím.

V části západní brzy vytvořil zárodek nového slovanského státu houževnatý a tvrdý kmen Čechů pod vedením Přemyslovců, jednoho z nejnadanějších panovnických rodů dějin. Na počátku českého státu stojí postava křesťanského světce knížete Václava, postava jedinečná. Uprostřed barbarského světa český vévoda odmítl jít cestou výbojů a násilí, rozhodl se vést svůj národ cestou opravdového křesťanství, a na této cestě šel sám příkladem. Kupoval otroky a propouštěl je na svobodu — 900 let před zrušením otroctví v Americe; zakázal mučení, zrušil trest smrti. V mezinárodní politice začlenil český stát do tehdejší verze Spojených národů — t. zv. svatě říše římské, a v ní mu získal přednostní postavení. A i když byl natolik před svou dobou, že musel pádnout, vtisknul tehdy vznikajícímu národu pečeť opravdovosti a služby nadlidským ideálům, která mu provždy zůstala.

Od vévodství v IX. století vzrostl český stát v knížectví během X. století a stal se královstvím dvě stě let nato. A čeští králové, jedni z nejmocnějších panovníků své doby, hned sáhli po nejvyšší hodnosti tehdejšího světa, po hodnosti císařské. Poslední Přemyslovci v tomto zápase padli, ale jejich přímý potomek, Karel IV., toho jejich cíle dosáhl. České království stálo v čele t. zv. svatě římské říše počtem obyvatel, vojenskou silou, státnickým uměním, bohatstvím a všeobecnou vzdělaností. Zájem tohoto silného, vzdělaného a mravně opravdového národa se zcela přirozeně soustředil na nejdůležitější otázku té doby: otázku náboženství a věčného spasení. Bylo nevyhnutelné, že Češi byli první, kteří se museli potýkat s ústředním problémem středověku: mravním rozkladem církve, a že se první pokusili o jeho nápravu. Dnes, po pěti stech letech, vidíme, jak církevní sněm reformuje katolickou církev opatřeními, která jsou podivně podobná tomu, oč usilovali husité ve století čtrnáctém.

Český národ si vybíjoval provedení církevní reformy a zvláštní postavení v křesťanstvu, a po zahojení těžkých ran husitských válek přinesl lidstvu myšlenku na novou mezinárodní organizaci, která by nahradila zkompromitovanou a neúčinnou organizaci "římského císařství". Letos celý vzdělaný svět vzpomínal Jiřího z Poděbrad, který o novou formu mezinárodní organizace křesťanské Evropy usiloval pět století před svou dobou.

Dvě stě let se český národ těšil ze svého zvláštního postavení, až se na začátku sedmnáctého století střetnul s novým politickým směrem, který začal vytlačovat stavovský stát a jeho demokratické ústavní prvky: s absolutismem. V českých zemích představovali absolutismus

Habsburgové, kteří tento nový politický koncept spojili s obrozujícím se katolicismem. Došlo k nevyhnutelnému boji, ve kterém český národ byl strašlivě poražen. Jeho zvláštní postavení v křesťanském světě bylo zničeno. Demokratické prvky jeho ústavy byly potlačeny. Jeho vedoucí a vzdělané vrstvy byly vyhnány nebo likvidovány. Jeho národní jmění bylo vyvlastněno a dáno cizincům. Na konci třicetileté války zůstalo ze čtyřmiliónového vzdělaného, kvetoucího a mocného národa kolem milionu negramotných nevolníků, pracujících pro cizí panstvo. Čeština, která dosáhla svého vrcholu v Kralické bibli, přestala být spisovným jazykem. Z této rány jsme se dosud nevzpamatovali.

A přece tak silný a tak životný byl tento zdecimovaný národ, že vytvořil i ve své porobě lidovou kulturu, kterou se dodnes může chlubit před světem. Bylo to jen otázkou času a příležitosti, kdy Češi se znovu postaví na nohy. Této příležitosti se jim dostalo během XVIII. století příchodem nového myšlenkového směru, který šel Evropou — osvícenství. Během několika málo let se tomuto umlčenému a negramotnému národu zrodila z jeho venkovského lidu nová inteligence a začal rychlý a bouřlivý proces národního obrození. Každé desetiletí přineslo nové pokroky a rozšířilo národní život na nová pole. Literatura, hudba, výtvarné umění dosáhly rychle evropské úrovně; za nimi šlo hospodářství a politika. Již v první polovině XIX. století přišel český národ s odvážným plánem přebudování habsburské říše na moderní, federalistický útvar, založený na sebeurčení národů, na politické svobodě a na společných zájmech všech zúčastněných národů v obraně proti absolutistickým říším německé a ruské. Blahodárnost tohoto plánu, vytvořeného Palackým a Havlíčkem a rozvíjeného dále Kramářem a Masarykem, dovede teprve současnost plně ocenit. Ale tupost habsburské dynastie a zaslepenost rakouských Němců a Maďarů tento plán zmařila a přinutila Čechy, aby naplnění svého národního poslání hledali v samostatném státě.

Spolu s národním obrozením českým šlo národní obrození na Slovensku. Jejich začátky byly společné, protože "kraličtina", t. j. řeč bible kralické, byla společným literárním jazykem Čechů i Slováků. Ale odlišných tisíc let vývoje nebylo překonáno; brzy měli Slováci svůj vlastní spisovný jazyk a spisovná čeština se také stále víc odchýlovala od řeči bible kralické.

V Masarykovi národní obrození československé vyvrcholilo a bylo ukončeno. Masaryk před celý národ otevřeně položil otázku, kterou si snad nepoložil žádný jiný národ na světě: Má naše národní samostatnost nějaké MRAVNÍ oprávnění, oprávnění vyšší než pouhý pud sebezáchovy a živočišné právo na život? Po prozkoumání národních dějin vyslovil odpověď, kterou nakonec převážně přijali za svou Češi i Slováci: Náš národ byl vždy v čele lidského úsilí o naplnění pravdy a uskutečnění "království Božího" na zemi, nebo moderně vyjádřeno: uskutečňování humanity realistickými prostředky, každodenní drobnou prací. Masaryk touto svou filosofií přeložil koncept středověkých "Božích bojovníků" do moderní doby a moderní řečí a vyjádřiv tak "smysl českých dějin" dal také svému národu velký mravní závazek a nadlidský úkol.

A protože národ tento svůj úkol nemohl plnit v Rakousku-Uhersku, použil první příležitosti, která se mu naskytla, aby tato pouta odvrhnul a ve svobodném státě si

vytvořil nástroj, jímž by mohl naplňovat tyto ideály, které mu tento jeho poslední velký buditel postavil před oči.

Úkoly, které stály před šesti a půl miliónem Čechů a hrstkou uvědomělých Slováků na konci I. světové války byly tak obrovské, že je až nepochopitelné, jak jsme si je na sebe troufali vzít. Znamenalo to vybudovat stát proti trvalému odporu více než tří miliónů Němců, kteří dělali všechno, aby jej poškodili; s břemenem následků tisíciletého útlaku na Slovensku; a s přítěžkem zcela zaostalé a negramotné Podkarpatské Rusi. K tomu přistoupila obtížná mezinárodní situace: brzy bylo Československo jediným demokratickým státem na západ od Rýna, se sedmdesátimiliónovou německou diktaturou, která je obklopovala se severu, na západě i na jihu. A přesto bylo Československo JEDINÝM státem VE SVĚTĚ, který chápal, oč jde, který pod vedením presidenta Beneše vzal na sebe úkol být výspou a obráncem demokracie v moři totality, a který byl na tento úkol také připraven. Bylo třeba spojených sil demokratických i protidemokratických mocností, aby Československo bylo vyvráceno.

A ještě během války si tento národ vytyčil další cíl, jehož úspěch mohl změnit běh poválečných událostí: pod vedením presidenta Beneše se Češi a Slováci podjali obrovského úkolu vytvořit z poválečného chaosu na svém území nový typ demokratické společnosti, opřené o plánovaně smíšené hospodářství, a tak vytvořit vzor pro ostatní svět, vzor, který by vzal vítr s plachet komunismu a překonal jej ne násilím, ale příkladem a silou myšlenky. To byl pokus, který byl budoucnosti komunismu nebezpečnější než atomová puma, a proto byl zničen na příkaz Stalinův zradou československých komunistů a tlakem komunistů sovětských.

Od té doby jsou oslavy našeho národního svátku v Československu rozpačité — protože není jen symbolem státní samostatnosti, ale především symbolem myšlenek, které k ní vedly.

V životě každého jednotlivce i národa jsou okamžiky, kdy se musí rozhodnout mezi pohodlím a obětí, mezi bezzásadovostí a věrností zásadám, mezi hodnotami hmotnými a duchovními. Ve všech rozhodujících okamžicích svých dějin se český a slovenský národ rozhodl ve prospěch obětí, zásad a hodnot duchovních a šel za vůdci, kteří jej vedli cestou sebeobětování a služby věčným ideálům. Velké doby českých a československých dějin mají jednoho společného jmenovatele: úsilí o poznání plánu Prozřetelnosti, který řídí dějiny lidstva, a snahu o to, s tímto plánem spolupracovat a realistickými prostředky, denním úsilím pomoci k "uskutečnění království Božího na zemi". Nemusíme se stydět za úkoly, které jsme si předsevzali, i když byly často nad naše národní síly. Naše nezdary jsou především zaviněny malostí prostředků, nikoliv malostí cílů. Naše vítězství jsou vítězství ducha nad hmotou.

Málokdy byla v našich dějinách doba tak temná jako dnešní. Neboť dnes jsou malé naše cíle i naše prostředky. Tisíciletými dějinami vytvořená vysoká národní etika byla během patnácti let uměle oslabena v národním vědomí takovou měrou, že nemáme společný národní cíl, vůči němuž by každý Čech a Slovák cítil osobní povinnost přinášet oběti, podstupovat nesnáze, být věrný a nehradit. Nežijeme ani v době, kdy se rozmnožují naše národní prostředky, aby byly v našich rukou pro dobu, až se zase dáme na správnou cestu: národ je ochuzen hospodářsky, oslaben početně, bezvýznamný mezinárodně.

Jsmo teprve v počátcích situace, za které se může vytvářet národní konsensus v hledání našeho společného ideálu. Ale všichni můžeme už dnes pracovat na přípravě toho, abychom rozmnožili prostředky, které vždycky budou potřebné k jeho uskutečnění a jejichž nedostatek v minulosti byl hlavní příčinou našich porážek. Můžeme pracovat na tom, abychom byli národ početný, bohatý a vzdělaný. Musíme si uvědomit, že všichni naši národní

vůdcevošli k poznání, že vesmír není náhodným shlučením slepých sil, ale inteligentním činem; že jeho nejvyššími zákony jsou láska, pravda a spravedlnost a že jeho porušením je nenávisť, lež a násilí; a že se náš národní i osobní život stává umíráním, nepoužíváme-li ho jako příležitosti k rozmnožování lásky, pravdy a spravedlnosti a umenšování nenávisť, lži a násilí na světě. Že jsme v tomto úsilí viděli své národní poslání v celé své minulosti a že nenajdeme sebe, dokud se k tomuto smyslu své národní existence znovu nepropracujeme.

ZE STUDENÉ VÁLKY

Volby v Americe.

President Lyndon B. Johnson byl znovu zvolen do svého úřadu většinou 41½ miliónu hlasů proti 26 miliónům. Příčiny jeho vítězství jsou mnohé, a je mimo naše možnosti je rozebírat. Co nás však musí zajímat, jsou důsledky jeho vítězství pro budoucí postup Spojených států vůči komunistickým zemím.

President Johnson je první poválečný americký prezident, který byl zvolen, aniž předložil voličstvu ostrý protikomunistický program. Jeho postoj vůči komunismu je PEVNÁ OBRANA, ale nikoliv útok. Po pádu Chruščova řekl sovětskému velvyslanci, že Spojené státy se nedají pohřbit, ale že také nikoho nehodlají pohřbit. Dal mu tak jasně najevo, že Spojené státy pod JEHO vedením nehodlají využít vnitřních potíží v Sovětském svazu k zatlačení nebo porážce komunismu. Ve svém televizním projevu po výbuchu atomické pumy Rudou Čínou nabídl Sovětskému svazu, že se s ním spojí, aby společně zabránili dalšímu šíření atomických zbraní. (Určité zprávy dokonce mluví o tom, že president Kennedy svého času navrhoval Sovětskému svazu, aby bylo Rudé Číně zabráněno v atomickém vyzbrojování silou — použitím jaderných zbraní.) Bylo to od dob presidenta Roosevelta po prvé, co americký prezident americké veřejnosti navrhnul společný postup s tak notorickým nepřítelem svobody jako Sovětský svaz.

Ve své knize "My Hope for America" pak president Johnson dal nepochybně najevo, že nemá v úmyslu vést s komunisty ideologickou válku. Jeho cílem je zabránit jim v ovládnutí světa, donutit je k opuštění agrese a subverse, získat je pro vyrovnávání všech sporů mírovou cestou a pro zlidštění komunistických režimů, povzbuzovat sledování národních a státních zájmů komunistickými státy místo podporování zájmů světového komunismu. Proti této zdrženlivé a převážně obranné politice postavil sen. Goldwater program aktivního boje proti komunismu s cílem dosáhnout vítězství pro demokracii, zejména využitím nespokojenosti porobených národů a jejich podporou.

Střetly se tak ve volbách dva programy, z nichž Johnsonův vidí ve studené válce především mocenský zápas mezi Spojenými státy a Sovětským svazem, v němž ideologie má úlohu podřadnou, a Goldwater vidí ve studené válce především srážku ideologickou, srážku svobody a poroby, dobra a zla, ve které není možný kompromis. Americké voličstvo velkou většinou schválilo pojetí presidenta Johnsona, a tudíž dosavadní jeho zahraniční politika bude pokračovat.

To znamená, že komunistické státy se střetnou s pevným odporem všude tam, kde se pokusí o agresi nebo subversi; že všude, kde tyto metody opustí, budou Amerikou odměněny ústupky a zejména hospodářskou pomocí; že Amerika bude nadále usilovat o rozkládání monolitnost komunistického světa apelem na nacionalismus nebo lokální egoismus jednotlivých komunistických stran a jejich vedení; že bude hledět dosáhnout vnitřního uvolnění jednotlivých komunistických režimů místo jejich odstranění.

Není to politika zcela nová; naopak, podobná politika byla už několikrát vyzkoušena — a selhala. Nová je na-

děje, že TENTOKRÁT je situace jiná a že Spojené státy jsou dosti silné, aby její úspěch vynutily. Ale at' je správná nebo mylná — je třeba ji vzít na vědomí a podle ní se zařizovat.

Je tu jeden činitel, který ji může rázem zvrátit — a to je rozhodnutí Sovětského svazu obnovit studenou válku v plné síle. Je nepochybné, že se o to pokusí, jakmile rozklad jeho mocenské sféry dosáhne určitých hranic. Je pak stejně nepochybné, že Spojené státy budou muset revidovat politiku svou.

Nakonec snad je třeba říct slovo o tom, že 26 miliónů Američanů, kteří volili sen. Goldwatera, neznamená, že 40% Američanů propadlo fašismu. O Goldwaterově programu zahraničně-politickém byla zmínka shora. Jeho program hospodářský lze shrnout pod heslem, že Amerika je dost bohatá, aby si každý vydělal na slušné živobytí, je-li ochoten tvrdě pracovat. Jeho program vnitropolitický lze vyjádřit ve zkratce, že Amerika se musí vrátit k puritánským ctnostem svých zakladatelů, chtě-li se udržet; a že je nutno zmenšit zejména černošský vliv na formování americké kultury a morálky. Jeho program státoprávní je decentralisace státní moci. Goldwater není fašista, přestože jej podporovaly fašistické skupinky, právě tak jako Johnson není komunističtí nebo rasista, přestože jej podporovala komunistická strana Spojených států a smutně proslulý guvernér Faubus z Arkansasu. Pro budoucnost americké politiky je důležitá otázka, podaří-li se Goldwaterovi přes jeho porážku přetvořit Republikánskou stranu ve skutečnou opoziční stranu zejména na poli zahraniční politiky, kde až dosud organisovaná opoziční strana proti vládní politice neexistovala.

Americké volby jsou ukázkou, jak rozhoduje o své další dráze civilizovaná země svobodných občanů. Změny, ke kterým došlo současně v Sovětském svazu, ukazují, jak vyměňuje své vůdce totalitní diktatura: tajně, intrikami, úskoky a podvodem.

“Volby” v SSSR.

Kdyby nebylo jiných okolností, mohli bychom mluvit o telepatii mezi Chruščovem a jeho nejbližšími spolupracovníky v Moskvě. Dne 13. října 1964 řekl na Krymu francouzskému ministru pro vědecký výzkum Gastonu Palewskému, že žádnému politickému vůdci by nikdy nemělo být ponecháno na vůli, kdy přestane mít moc. Ještě téže noci Chruščov své moci pozbyl.

Zdálo by se tedy, že Chruščovovi přátelé ho vzali za slovo. Nejde však o případ telepatie, nýbrž o dobře připravený převrat. Vždyť už 1. října byl Chruščov poslán na Krym s tím, aby si tam řádně a z rozkazu strany odpočinul. Odpočíval až do 13. října, kdy se vrátil rychle do Moskvy, patrně aby vyslovil žádost své straně, aby ho ihned “uvolnila” z jeho funkcí. Snad ani nejněvěrnějším poskoku strany není třeba říkat, že šlo o palácovou revoluci a že Chruščov byl zbaven svých funkcí proti své vůli.

A tak prvý oficiální akt nových vládců v Moskvě byla lež. To vrhá chmury v úvahy myslících lidí na obou stranách železné opony. Není to z pocitu lítosti nad Chruščovem. Měl sotva pocit lítosti nad nepřáteli komunistického zřízení na Ukrajině či nad osudem slovenského národního povstání, jež se konalo v oblasti, svěřené prý jeho velení. Byl také politickým žonglěrem, který mlátil botou do stolu na slavných shromážděních, pokoušel se vpašovat Američanům pod nos své rakety, a střídavě se s nimi objímal anebo je pohřbíval. Nebyl politikem, jenž vládl láskou a k němuž se dívali jeho lidé se zanicením. Jeho poddaní se na něj dívali pohledem psa na pána, který jim může a nemusí dát uzenuku. Jeho nepřátelé na západě mu přisuzovali jen jednu dobrou vlastnost: stál už jednou tvář v tvář rozhodování, zda se má pustit do atomové války, netroufal si, a ještě ho z té doby realisticky mrazilo na zádech. Měl zkušenost.

Nevíme ještě, zda jeho pád přivedili generalové, mocichtiví přátelé nebo příznivci Číňanů. To se objeví později,

až pomine i nynější, opět přechodná klika u moci. Neboť jde o dlouhou fázi dějinného procesu: po smrti diktátorově se jeho velmoc obvykle rozpadá, neboť se dědici nemohou dohodnout.

Pro nás je důležitější poznatek, který jen potvrzuje naše dřívější úvahy. Komunistický politik od desítkáře až po Kreml žije ve stálém strachu. Zatím co se na venek opájí mocí, bojí se, že někdo usiluje o jeho místo. Neboť prvou kvalifikací jeho samého bylo, že se vyznal v intrikách, nikoli že by byl prvním v lásce ke své zemi nebo k dělnické třídě. Není divu, když se obává, když se děsí logické myšlenky, že někdo z jeho blízkých přátel právě tak lže, právě tak chystá jeho pád, jako kdysi on chystal pád svému předchůdci. Jestliže pak se stal někdo něčím z přízně jiného funkcionáře, bojí se o svého chlebodárcce. Jak je asi Novotnému, který kdysi podle slov Rudého Práva prokázal svou bdělost a odkryl Rudolfa Slánského, později se vlisal do přízně Chruščovovy a nyní neví, kam vítr zavane? Myslí takový obyvatel Hradčan na štěstí československých dělníků? Rozhodně nesní o másle pro české děti, nýbrž o másle na své hlavě a o propadnutí dějin.

Pád Chruščovův je Novotnému a jiným mocipánům znamenitou lekcí: Nevědí dne ani hodiny a zajdou na nenávisť, kterou zasílí. Nejde však pouze o strach vládců. Jde také o budoucnost ovládaných. Protože jde pouze o výměnu za zavřenými dveřmi, neví nikdo z občanů státu, proč došlo ke změně. Jak je možné posoudit, zda jde o změnu k lepšímu, když důvod změny buď není znám nebo je vylhaný? Jak je možno vědět, zda Chruščovova politika by nebyla bývala lepší než ta, kterou nastoupí Brežněv? Vždyť Chruščovovi ani nebylo dovoleno, aby svoji politiku obhájl. Ačkoli “požádal” o své propuštění a byl “uvolněn”, nesmí veřejně mluvit. Patrně by mohl prokázat, že má rád svůj lid trochu více než jeho nástupci?

I když vidíme vady tohoto systému, nesmí nám ujít objektivní změny. Za časů Stalinových čistek žádali synové popravy svých otců. Komunistické strany se zbavovaly svých vůdců na rozkazy z Moskvy. Chruščovův pád však nebyl signálem, jehož by uposlechli bývalí papoušci. Z prohlášení satelitních komunistických stran jsou zřejmé rozpaky, nejistota a zastřená lítost nad mužem, který je nechal občas svobodněji jednat. Semeno neodvislosti, které Chruščov musel nechat vyklíčit, bylo dočasně pokoseno. Ale vyroste znovu a jednota a poslušnost komunistických stran, založená na moskevské hegemonii, už nikdy nebude tatáž.

NAŠE VLAST

20. výročí Slovenského národního povstání.

I když se čs. lid dovidal letos zcela jinou historii o Slovenském národním povstání, než mu bylo během posledních 16 let komunistickou stranou předkládáno, oslavy v Baňské Bystrici vyzněly zase jen ve prospěch komunistů a partyzánů. Ve svobodném světě máme však dosud řadu přímých účastníků povstání, kteří měli osobně co dělat se Sověty a znaly jejich zrádný postup, který vedl nakonec k tragické likvidaci bojujících slovenských jednotek. Stejně tak skončili obránci Varšavy statečně bojující proti nacistické přesile, zatím co Rudá armáda čekala 2 měsíce pouhých 80 km vzdálena. Po celém světě, kde jsou svobodní Češi a Slováci, byla uctěna památka hrdinů Slovenského národního povstání, a hlavně byl kladen důraz na to, aby bylo řečeno vše pravdivě, co se kolem povstání událo. Ve Washingtonu Rada Svobodného Československa vydala ke Dni povstání prohlášení, ve kterém objasnila postoj Sovětského svazu a spojenců. V Chicagu za účasti dvanácti set krajanů a exulantů bylo důstojně vzpomenu to historické události. Přípravný výbor oslav SNP společně s Československou národní radou americkou se postaral o důstojný program.

Starosta šestimiliónového města Chicaga R. Daley prohlásil den konání oslav Dnem Slovenského národního povstání, presidenti L. B. Johnson, H. S. Truman a D. D. Eisenhower zaslali poselství. Pres. Eisenhower ve svém poselství řekl mimo jiné: "Povstání bylo heroické, byť smutnou dobou pro čs. lid, i pro věc Spojenců. Jsem hrdý na to, že osmnáct amerických vojinů přímo přispělo tomuto statečnému úsilí a vzpomínám smutně, že přinos třinácti z nich si vyžádal jejich život . . ." Slavnostního večera se zúčastnili a přednesli projevy: guvernér státu Illinois Otto Kerner, který mluví česky, jeho manželka je dcerou bývalého starosty města Chicaga Antonína Čermáka. Pořádajícím předsedou byl ing. Štefan Papánek, ceremoniářem R. Fraštický. Zúčastnili se též dva členové někdejší americké vojenské mise, kteří s dalšími třemi povstání přežili. Oba byli též pozváni do Baňské Bystrice k oslavám, kde byli i vyznamenáni. Dalšími řečníky byli: pluk. Jan Slezák, slovenského původu, bývalý podtajemník ministra války za vlády pres. Eisenhower; gen. dr. M. Ferjenčík, dr. Julius Lettrich a předsedkyně Čs. národní rady americké Vlasta Vrázová. Povstání vzpomněli projevy senátoři P. H. Douglas, Roman Hruška, H. H. Humphrey, F. J. Lausche, E. Dirksen, kongresníci E. Derwinski, B. Grabowski, Edna Kelly, L. Farbstein, Glenn Cunningham, F. Bolton, C. J. Zablocki atd.

Chicagské oslavy byly důstojnou odpovědí na pokusy falšovat dějiny a odkaz Slovenského národního povstání a ve svobodném světě měly lepší ohlas než komunistický propagační podnik v Baňské Bystrici.

O LEPŠÍ ZÍTŘEK

O co usilujeme pro československý lid.

(Tisková zpráva Československé národní rady americké.)

Hrozící hospodářské zhroucení v Československu donucuje pražskou vládu hledat záchranu u kapitalistů ve Spojených státech. Netrpělivě čekala, až bude u nás po volbách a je nyní připravena zahájit jednání ve Washingtoně. Praha dokonce doufá, že se jí podaří uzavřít dalekosáhlou "obchodní, konsulární a kulturní dohodu" se Spojenými státy.

Jakmile se Československá národní rada americká dověděla o připravované cestě čs. obchodní delegace do Washingtonu, podala dne 10. října memorandum státnímu departamentu, ve kterém udala hlavní námitky proti obchodování a sblížování se s komunistickým režimem, nedojde-li k ústupkům se strany komunistů. Kopie memoranda byla zaslána členům senátu a prozatím nás došly příznivé odpovědi od senátora Frank J. Lauscheho, který již léta vede o tom boj v senátě, senátora Paul H. Douglase a budoucího vicepresidenta senátora Hubert H. Humphreyho.

Názor Československé národní rady americké je vyjádřen zásadou "No trade without concessions". Podmínkou k uzavření jakékoli smlouvy s pražskými komunisty musí být reciprocita. Jsme srozuměni s uzavřením smlouvy s čs. vládou jedině, bude-li to sloužit zájmům čs. lidu. V tom souhlasí Čs. národní rada americká naprosto se senátorem Thomas J. Doddem, který radí: "Necht' je zahraniční obchod se satelity ve službách svobody. Máme odměňovat každý důkaz národního osamostatnění a viditelné zlepšení v domácím uvolňování; za to opačný směr v satelitech máme pokutovat omezováním obchodu a úvěru." Tak tomu rozumíme my, Američané československého původu, poněvadž nám především leží na srdci osud čs. lidu.

Vláda Spojených států by měla vymáhat tyto humanitní, kulturní a hospodářské cíle:

Prvním americkým požadavkem humanitním je propuštění politických vězňů nekomunistů a jejich rehabilitace po propuštění.

Dále žádáme, aby byla dána volnost cestovat čs. občanům, i se vystěhovat, a to v první řadě příbuzným ame-

rických občanů, jejichž rodinné svazky byly přetřhány násilným komunistickým převratem. Některým čs. občanům bylo sice dáno konečně návštěvní povolení, mnohým však tato samozřejmá svoboda volného pohybu byla odepráno. Právo rozhodování nad jejich osudem zůstává nadále v rukou místních a často mstivých členů komunistických výborů.

Žádáme o náboženskou svobodu a odmítáme komunistickou nepravdu, že něco podobného dnes existuje v Československu.

Kulturní výměna spadá do našich požadavků, ne však taková, jak si to komunisté představují. Komunistům velice záleží propagačně a finančně na zájezdech fotbalového mužstva, umělců, atd. a rádi by, abychom se s tím spokojili. My však žádáme víc! My chceme výměnu rovnocennou a chceme výměnu myšlenek, a proto nezbytným požadavkem kulturní dohody je **připuštění amerických a krajanských časopisů do Československa** na základě vzájemné výměny. Po všechna léta jsme zaplavováni komunistickou propagandou z Československa — dokonce se v Praze tisknou zvláštní vydání časopisů pro nás — a teď trváme na reciprocitě.

Dále požadujeme, aby bylo dovoleno i nekomunistům studovat na západě.

Prvním požadavkem v rámci hospodářské dohody je zrušení zákazu dárkových balíčků potravin a zvláště obnošeného šatstva z Ameriky. Čs. národní rada americká již léta bojuje o zrušení necitelného nařízení, které postihuje potřebné a ochuzené čs. občany. Zákaz amerických dárkových balíčků je výmyslem komunistické vlády, jak vydírat dolary na amerických příbuzných ve formě Tuzexu. Při tom režim nelidsky prezírá životní potřeby svého lidu. Jak jsme se přesvědčili, ceny v Tuzexu jsou přemrštěně drahé, zásoby často nedostatečné a chudé, takže Tuzexové bony zdaleka nenahradí obsah jednoho amerického balíčku se zánovním šatstvem, které je cenově i jakostí v Československu nedostupné. Není menšího důvodu, proč by pražská vláda měla nadále zakazovat tyto dárkové balíčky z Ameriky a proto opakujeme: první podmínkou jednání s čs. delegací ve Washingtoně by mělo být zrušení tohoto zákazu.

Těž se nikdy nesmíříme s tím, aby komunistický režim si přisvojoval dědictví ze Spojených států, nakládal libovolně s poslední vůlí amerických občanů a vyplácel čs. dědicům jenom část — obyčejně docela malý díl — amerického odkazu.

Československá národní rada americká svádí boj proti tomuto nehoráznému vydírání již několik let a dopracovali jsme se úspěchu v několika případech, projednávaných soudně ve Spojených státech. Když komunistický režim prohrál několik případů dědictví, byl svou porážkou donucen k ústupu, i oznámil na americkém vyslancectví v Praze, že je ochoten platit 14 kčs místo dosavadních 7 kčs za dolar, a nedávno oznámil, že americké dědictví bude proplácet i v Tuzexových bonech. To nás nemůže uspokojit: správný kurs je přibližně 35 kčs za dolar (také čs. úřady prodávají svým vlastním občanům před jejich návštěvou do USA \$11 za 370 kčs). Nejenže čs. vláda nevyplácí dědictví v dolarech, ale ponechává si větší část odkazu pro sebe. Čs. národní rada americká hájí zásadu, že americký odkaz patří dědicům, a ne čs. vládě na její protiamerickou zahraniční politiku.

Trváme na tom, že komunistická vláda musí v těchto základních bodech, zde vytčených, projevit dobrou vůli a zjednat nápravu, než se s ní bude uzavírat dohoda. Opakujeme, že se nám jedná o zlepšení životních podmínek čs. občanů, nikoli o záchranu komunistické vlády před hospodářským úpadkem, a aby mohla nadále pokračovat v útisku čs. lidu. Chceme, aby život v Československu byl snesitelnější! Chceme, aby se spoutaným uvolnila pouta!

TRIBUNA, list Čsl. zahraničního ústavu v exilu. — Redakce: Postbus 8, Haren (Gr.) Holandsko. Administrace: P. O. Box 934, Chicago 90, U. S. A.